

4.4.2025

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Hallituksen esitysluonnos laiksi varhaiskasvatustalain muuttamisesta

Viite: Lausuntopyyntö 11.3.2025 diaarinumero VN/23259/2024

1 OAJ vastustaa esitettyä yksityisen varhaiskasvatuksen luvanvaraisuudesta luopumista sekä paheksuu poukkoilevaa varhaiskasvatustalainpolitiikkaa

Yksityisen varhaiskasvatuksen järjestäminen ilmoitusmenettelystä luvanvaraiseksi toiminnaksi säädettiin viime hallituskaudella 1.1.2023 alkaen. Kyseisen lainsäädäntömuutoksen siirtymäaika on vielä kesken, kun takaraja luvan hakemiselle on 31.12.2026. Lupamenettelyä säätämällä haluttiin varmistaa yksityisen varhaiskasvatuksen laatu ja selvittää palveluntuottajien taloudelliset ja ammatilliset toimintaedellytykset mahdollisimman huolellisesti ennen toiminnan aloittamista. Ongelmista toimintaedellytyksissä on julkisuudessa ollut esillä esimerkkejä.

Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan yksityisessä varhaiskasvatuksessa palataan ilmoitusmenettelyyn, jolla tavoitellaan kevennettävän yksityisten palveluiden järjestäjien hallinnollista työtä. Kuitenkaan nyt lausunnolla olevassa luonnoksessa ei olla palaamassa vanhaan ilmoitusmenettelyyn, vaan siirrytään uuteen rekisteröintimenettelyyn. OAJ:n näkemyksen mukaan tällainen poukkoileva politiikka haittaa varhaiskasvatuksen järjestämisen ennakoitavuutta ja OAJ vastustaa lausunnolla olevaa lainsäädäntöesitystä.

2 Lain voimaantuloa tulisi lykätä nyt voimassa olevan siirtymäajan yli vuoden 2027 alkuun

Nyt lausunnolla olevassa luonnoksessa esitetään, että luvan sijasta yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttäisi, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat olisi rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin. Rekisteröinnin edellytyksenä olisi, että palveluntuottaja ja toimipaikat täyttäisivät niille säädetyt taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Rekisteröintiprosessi pysyisi soveltuvin osin samana kuin lupamenettelyssä. Esityksen mukaan päiväkotitoiminnan aloitusta kuitenkin aikaistettaisiin siten, että toimitiloihin tehdyn tarkastuksen jälkeen toiminnan voisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöstä.

Esityksen mukaan, lokakuussa 2024 luvan oli hakenut 41 prosenttia (167/403 kpl) yksityisistä palveluntuottajista, mukaan luettuna suurimmat päiväkotiketjut. Nyt lausunnolla olevan lainsäädännön valmisteluissa on esitetty vaihtoehto, että ehdotetut muutokset tulisivat voimaan vasta lain 326/2022 siirtymäajan päätyttyä, eli 1.1.2027 alkaen. Tässä toteuttamisvaihtoehdossa kaikki tällä hetkellä yksityistä päiväkotitoimintaa harjoittavat olisivat hakeneet toiminnalleen luvan lupamenettelyn

4.4.2025

siirtymäajan puitteissa, jolloin kaikkien toimijoiden yleiset edellytykset olisivat tulleet tarkastetuiksi luvan hakemisen yhteydessä. OAJ kannattaa tätä esitettyä vaihtoehtoa. Se olisi yksityisille palveluntuottajille yhdenvertainen, ja sillä varmistettaisiin yhdenvertaisesti yksityisen varhaiskasvatuksen laatua lapsille.

Varhaiskasvatuslaissa säädetään, että ”Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.” Lasten etu huomioiden ei ole tarkoituksenmukaista palkita niitä palveluntuottajia, jotka ovat yhä välttäneet toimintansa tarkastamisen luvan saamiseksi. Vastaavasti turhaa työtä olisivat tällöin tehneet ne toimijat, jotka ovat joutuisammin noudattaneet säädettyä lainsäädäntöä.

3 Hyviä lisäyksiä koskien maksujen valvontaa sekä harmaan talouden ehkäisyä

Esityksessä ei esitetä kunnan tehtäviin muutoksia, vaan kunnan rooli toimitilojen tarkastuksessa säilyisi rekisteröintimenettelyssä entisellään. Pyyntö tarkastuksen toimittamiseksi tulisi jatkossakin aluehallintovirastolta. Aluehallintovirasto olisi lupaviranomaisen sijaan rekisteröintiviranomainen ja aluehallintoviraston rooli pysyisi prosessissa samana.

OAJ kannattaa esitystä, että muiden jo tällä hetkellä selvitettävien julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisen lisäksi yksityistä päiväkotitoimintaa harjoittavalta palveluntuottajalta selvitettäisiin jatkossa myös Tullin perimien maksujen tilanne ja pyrittäisiin ehkäisemään harmaata taloutta.

4 Toiminta pitäisi saada aloittaa vasta kunnan lausunnon valmistuttua

Nykyisessä lupamenettelyssä kunnan viranomaisen tulee lausunnossaan ottaa kantaa asiaan, jos on huomannut, ettei toimintaympäristö ole soveltuva tai varhaiskasvatuslain mukaiset edellytykset eivät täyty. Kunnan viranomainen voi edellyttää, että palveluntuottaja korjaa puutteet ennen lausunnon toimittamista aluehallintovirastolle. Tämän periaatteen tulee myös jatkossa säilyä ja siksi OAJ esittää muutettavaksi, että yksityinen palveluntuottaja voisi aloittaa toiminnan vasta, kun kunnan lausunto on valmistunut.

5 Varhaiskasvatukseen tulisi säätää yksityiselle päiväkotitoiminnalle vastaava järjestämislupa kuten esimerkiksi perusopetukseen on säädetty

Kunnalla ei ole ollut ilmoitusmenettelyssä eikä myöskään lupamenettelyssä tarkoituksenmukaisuusharkintaa yksityiseen päiväkotitoimintaan liittyen. Päiväkotitoiminnan voi siis aloittaa, jos palveluntuottajan yleiset edellytykset täyttyvät ja toimintaan tarkoitetut tilat soveltuvat päiväkotitoimintaan. Myöskään aluehallintovirastolla ei ole käytettävissään vapaata harkintaa rekisteröintipäätöksen tekemisessä.

OAJ esittää edelleen, että varhaiskasvatukseen tulisi säätää yksityiselle päiväkotitoiminnalle vastaava järjestämislupa kuten esimerkiksi perusopetuksen osalta on

4.4.2025

säädetty, jolloin lähtökohta luvan myöntämiselle olisi paikallinen tarve, luvan hakijalla tulisi olla ammatilliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen tai koulutuksen järjestämiselle, varhaiskasvatusta ei saisi järjestää voiton tavoittelemiseksi, päiväkodit eivät saisi tuottaa taloudellista voittoa tai kerätä muita maksuja ja talous perustuisi valtiolta ja mahdollisesti kunnilta saataviin lapsikohtaisiin avustuksiin.

6 Tässä esityksessä oleva norminpurku ei tuota säästöjä vaan lisäkuluja lasten edun kustannuksella

Esityksessä todetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriö on kunnilta ja aluehallintovirastoilta saamansa palautteen perusteella siinä käsityksessä, että nykyinen prosessi toimii sujuvasti ja hallinnollinen taakka on keventynyt aikaisempaan verrattuna. Tämän vuoksi on perusteltua, että prosessi säilytetään soveltuvien osin samana myös rekisteröintimenettelyssä.

Hallitus on pyrkinyt ajamaan norminpurkua ja perustellut näitä etenkin niistä syntyvillä säästöillä. Tässä esitetty lainsäädäntö ei tuo kuitenkaan säästöjä, vaan kustannuksia, kun aluehallintovirasto ja kunnat muuttavat ohjeistuksiaan. Lasten edun mukaista olisi ollut, että lainsäädäntö olisi tullut voimaan vasta 1.1.2027 alkaen, jolloin kaikki tällä hetkellä yksityistä päiväkotitoimintaa harjoittavat olisivat hakeneet toiminnalleen luvan lupamenettelyn siirtymäaikana, jolloin kaikkien toimijoiden yleiset edellytykset olisivat tulleet tarkastetuiksi luvan hakemisen yhteydessä.

Yhteenveto

OAJ

- vastustaa lausunnolla olevaa esitystä ja varhaiskasvatuksen poukkoilevaa politiikkaa
- pitää sinänsä hyvänä, että rekisteröintiprosessi pysyisi soveltuvien osin samana kuin lupamenettelyssä
- esittää, että jos laki toteutetaan esityksen mukaan, sen tulisi voimaan vasta 1.1.2027
- esittää, että yksityinen palveluntuottaja voisi aloittaa toiminnan vasta, kun kunnan lausunto on valmistunut
- esittää, että varhaiskasvatukseen tulisi säätää yksityiselle päiväkotitoiminnalle vastaava järjestämislupa kuten esimerkiksi perusopetukseen on säädetty

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Minttu Ilveskivi
erityisasiantuntija